

EXTERNE VEILIGHEID:

DE BORGING VAN EEN DIENEND VAKGEBIED

Ira Helsloot, hoogleraar besturen van veiligheid aan de Radboud Universiteit Nijmegen, wond er geen doekjes om. De inzet van deskundigen op het gebied van externe veiligheid is pas geslaagd als bestuurders bewust nadenken over risico's en deze afwegen met andere belangen. Want zij zijn gekozen om de samenleving te dienen en daarvoor de noodzakelijke afwegingen te maken. "De valkuil voor deskundigen op het gebied van externe veiligheid is dat zij zich afsluiten voor de omgeving, zich terugtrekken in hun vakgebied en zich niet afvragen wat een bestuurder met hun adviezen moet."

Ira Helsloot, hoogleraar besturen van veiligheid.

Een bestuurder moet investeren in minimaliseren van risico's. Maar wel op basis van realistische kosten en baten. Dat vraagt afwegingen. Ook economische. Vakambtenaren moeten inzien dat hun vak niet de enige waarheid is. Deskundigen moeten zich verplaatsen in de denkwijze van de bestuurder. Helsloot benadrukt: "We moeten in ons vakgebied niet pas blij zijn als er extra veiligheidsmaatregelen zijn genomen. Nee, we moeten blij zijn als bestuurders verantwoorde keuzes maken. Adviseurs en specialisten zijn dienend. Ze moeten streven naar bruikbare wijsheid en kennis. Anderen helpen afwegingen te maken. Eerlijk zijn naar bestuurders en bevolking. En de bevolking erbij betrekken. Want," zo hield hij de veertig

deskundigen op het gebied van externe veiligheid, milieu en ruimtelijke ordening op de regionale bijeenkomst voor externe veiligheid in Midden- en West-Brabant voor; "we moeten niet vergeten dat ook burgers uitstekend in staat zijn om risico's in te schatten en af te wegen. Dat blijkt uit tal van onderzoeken naar perceptie en acceptatie van risico's." Dat alles maakt, concludeerde hij verzachtend, externe veiligheid ook tot een lastig vak.

SUCCESSEN EN ZORGEN

De afgelopen jaren zijn in Brabant, gestimuleerd door een sturend en coördinerend programmabureau Brabant Veiliger, flinke stappen gezet om externe veiligheid meer

en meer tot integraal onderdeel van besluitvorming te maken en daarbij ook een nuttig instrumentarium te ontwikkelen. Steeds meer gemeenten hebben externe veiligheid goed op het netvlies, zeker bij ruimtelijke ontwikkelingen, de vestiging van risicobedrijven en infrastructuur. De inspanningen hebben ook een stevig kennisnetwerk opgeleverd. En geleid tot de bestuurlijke afspraak om in elke gemeente voldoende basiskennis op gebied van externe veiligheid te borgen. Als dat gerealiseerd is, is daarmee het stevige fundament voor externe veiligheid compleet. Toch zijn er ook zorgen. Niet overal is externe veiligheid al goed geborgd in werkprocessen maar afhankelijk van de inzet van individuele, betrokken ambtenaren. En er is

de komst van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, waar via het basistakenpakket een deel van de externe veiligheid terechtkomt. Maar een ander deel van het takenpakket blijft bij gemeenten achter. Niet altijd een gelukkige scheiding. Brabant trekt een IPO-project om externe veiligheid overal goed op de agenda van de RUD-vorming te krijgen. Vanuit het IPO-project zal op 1 juli een gezamenlijke visie op de integratie van externe veiligheid in de RUD's worden aangeboden aan alle landelijke kwartiermakers. In Brabant zelf zal er per regio ingezoomd worden op de mogelijke en nodige stappen. Die regionale insteek komt voort uit de resultaten van gespreksrondes waarbij zowel milieudiensten als veiligheidsregio's betrokken waren, en waaruit opvallende regionale verschillen in visie bleken te bestaan.

GEVOEL VOOR 'DE REST'

Jan Groot, directeur van de RMD schetste de – toekomstige – rolverdeling in de regio Midden-West: de beleidsbepaling ligt exclusief bij het bevoegd gezag, de omgevingsdienst is daarbij adviseur. En samen met de veiligheidsregio zorgt de omgevingsdienst

Jan Groot, directeur RMD: "Durf het samen."

voor de beleidsvoorbereiding. "Natuurlijk kan een grote gemeente [als het gaat om verzoektaken externe veiligheid – red] het werk met een eigen adviseur in huis doen. Maar de vraag is of dat ook handig is?" Nee, luidde zijn antwoord op die vraag. Uit oogpunt van efficiëntie en kwaliteit is dat niet handig. Hij werd daarin bijgevallen door hoogleraar Helsloot. Die zag eveneens meer in een constructie waarbij een adviseur van de omgevingsdienst op basis van detachering bij een gemeente de adviesrol op zich nam. "Daarmee voorkom je te veel 'specialistisch' advies zonder gevoel voor de rest", aldus Helsloot. In deze constructie kan de opdrachtgever (gemeente) ook zelf bepalen hoe hij bediend wil worden. Met een enkelvoudig of integraal advies. Met of zonder marges. Wel of niet voorzien van alternatieven. En desgewenst met het meenemen van adviezen van andere organisaties, zoals adviezen van het waterschap. Gemeenten moeten daarom wel basiskennis in huis hebben, de overige deskundigheden kunnen zij betrekken bij de omgevingsdienst.

DURF HET SAMEN

Verbetering van de samenwerking, ook tussen omgevingsdienst en veiligheidsregio, is een van de uitgangspunten voor de vorming van de RUD's. In Midden-West hebben de milieudienst RMD en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant al een aantal gesprekken over die samenwerking gevoerd. "Voor de gemeenten willen we zoveel mogelijk opereren vanuit één loket, met één procesgang en één integraal advies. Alleen zo wordt de gehele veiligheidsketen sterker", aldus Jan Groot.

Die samenwerking zou vorm kunnen krijgen door detachering van een medewerker van de veiligheidsregio bij de omgevingsdienst, waarbij elke organisatie zijn eigen rol behoudt. Want ook de veiligheidsregio heeft een wettelijke rol bij taken in de externe veiligheid. Door het samen te durven doen – gemeenten en omgevingsdienst, omgevingsdienst en veiligheidsregio – klinkt er uiteindelijk ook één geluid door in het provinciaal overleg. De provincie kan zich dan richten op de samenwerking en afstemming tussen de RUD's en de toetsing van de kwaliteitscriteria.

In die constellatie ziet Jan Groot een meer inhoudelijke, beleidsbepalende rol weggelegd voor het bestuur van de omgevingsdienst. Geen louter beherende, zoals nu bij de milieudienst. Die nieuwe inhoudelijke rol van het bestuur – op gebied van externe veiligheid, maar bijvoorbeeld ook bij handhaving – maakt dan het huidige portefeuil-

Brechje Biemans, programmaleider Brabant Veilig: "... een visie voor de kwartiermakers RUD."

lehoudersoverleg overbodig. "Daarmee bereiken we ook een van de nevendoelen: vermindering van bestuurlijke druk"

STEVIG FUNDAMENT

Het is de opdracht voor gemeenten, provincie, veiligheidsregio en omgevingsdienst om samen de externe veiligheid goed 'in de lucht' te houden. Want het programmabureau Brabant Veilig zal eind 2014 worden opgeheven. Het huidige expertisenetwerk externe veiligheid zal daarom goed geborgd moeten worden in de omgevingsdienst, zo benadrukte Brechje Biemans, projectleider IPO-project 'EV in de vorming van de RUD's' en programmaleider Brabant Veilig: Na jaren van bouwen aan kennis, netwerken en een instrumentarium moet dat ook kunnen. Samenwerking moet nu meer en meer plaatsvinden op regionaal niveau. En externe veiligheid moet daarin een volledig geaccepteerd, geïntegreerd en geborgd beleidsveld zijn. Dat is zeker van belang in Brabant, want dat huisvest 20 procent van de in totaal tienduizend inrichtingen in Nederland die risico's voor mens en milieu met zich meebrengen. En het kan. Want er ligt na jaren inspanningen nu een stevig fundament dat bestuurders kan dienen bij het maken van verantwoorde keuzes.